

MAGDALENA PYTER

**DZIAŁALNOŚĆ UNIWERSYTECKA
PROF. LESZKA WINOWSKIEGO
(LATA LWOWSKIE I LUBELSKIE)**

Wstęp. Słuszne wydają się słowa jednego z lubelskich uczniów prof. Winowskiego, że „profesor wniósł do kultury polskiej trwałe i wieloaspektowe wartości”¹. Mając powyższe na uwadze nie sposób jednak oprzeć się wrażeniu, że sylwetka prof. Winowskiego oraz jego działalność naukowo-dydaktyczna są przywoływane niezmiernie rzadko; wręcz incydentalnie.

Celem artykułu jest przedstawienie osoby oraz pracy naukowej Profesora. Warto zaznaczyć, iż skupiono się jedynie na dwóch okresach tejże działalności: lwowskim i lubelskim. Uznano bowiem, że wspomniane rozdziały życia i działalności Winowskiego są najbardziej zapomniane². Nie zagłębiano się w okres wrocławski. Parafrazując wypowiedź autora opracowania na temat Leszka Winowskiego wypada stwierdzić, że opisanie działalności wrocławskiej należy pozostawić osobom „bardziej kompetentnym, naocznym świadkom”³.

Zgodnie z powyższym artykuł składa się z czterech części. Oprócz Wstępu oraz Podsumowania wyróżniono dwa rozdziały merytoryczne. I tak rozdział I nosi tytuł „Lwowska działalność naukowa”. Przedstawiono w nim rodzinne i zawodowe losy Profesora, od momentu urodzenia do okresu wojny, kiedy wspomniane okoliczności zmusiły Winowskiego do pracy pozanaukowej. Rozdział II dotyczy „Pracy w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim”. Cezurą są lata 1945–1974. Pierwsza data oznacza zatrudnienie prof. Winowskiego na KUL-u, druga stanowi faktyczny koniec współpracy z lubelską uczelnią.

---

¹ J. Dudziak, *Profesor Leszek Winowski* (Roczniki Teologiczno-Kanoniczne, t. XXVIII, 5 (1981), s. 6).

² Należy zgodzić się z poznańskim uczonym, że „Literatura o historii uniwersytetów, o środowiskach naukowych i o uczonych, którzy je tworzyli, jest w Polsce już wcale obfita; nie brak w niej również prac poświęconych przeszłości prawniczego ośrodka skupionego na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim”. H. Olszewski [rec.], *Profesorowie prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, pod red. A. Dębińskiego, W. Staszewskiego, M. Wójcika, Lublin 2006, ss. 336 (Czasopismo Prawno-Historyczne (dalej: CPH), t. LIX, z. 1 (2007), s. 350). W powyższym kontekście pewne zdziwienie może budzić fakt nieuwzględnienia przez lubelskich autorów osoby prof. Winowskiego.

³ Dudziak, *op. cit.*, s. 6.

W opracowaniu artykułu posłużono się głównie materiałami archiwalnymi. Niezwykle cenna okazała się kwerenda przeprowadzona w Dzierżawnym Archiwie Lwowskiej Obłasti oraz w Archiwum Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Wskazano również na dokumentację lwowską znajdującą się w zasobach Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu. Wspomniane kwerendy i pozytywne rezultaty poszukiwań oraz istotne luki w opracowaniu lwowsko-lubelskich kolei życia prof. Winowskiego zdecydowały o przygotowaniu niniejszego opracowania.

I. Lwowska działalność naukowa. Leszek Józef Egidiusz Winowski urodził się 23 I 1910 r. w Skałacie, woj. tarnopolskie. Jego rodzicami byli Karol i Helena Wernbergerowie⁴. Ukończył szkołę powszechną pobierając naukę w systemie prywatnym. W latach 1920–1928 uczęszczał do VII Państwowego Gimnazjum im. T. Kościuszki, gdzie w 1928 r. zdał egzamin dojrzałości. W latach 1928/1929–1931/1932 odbył studia prawnicze na UJK we Lwowie. Zgodnie z zachowanymi dokumentami ukończenia studiów, pomyślnie zdał cztery obowiązujące bloki egzaminów: Pierwszy – z prawa rzymskiego, historii prawa polskiego, historii prawa na zachodzie Europy oraz z teorii prawa – złożył z oceną dobrą. Drugi – z prawa kościelnego, ekonomii politycznej, prawa politycznego, prawa narodów – zdał również ze stopniem dobrym (celującym z prawa narodów). Trzeci blok egzaminów – ze skarbowości, prawa skarbowego, nauki administracji i prawa administracyjnego, statystyki, prawa i postępowania karnego oraz z filozofii prawa – ze stopniem dobrym, podobnie jak czwarty – z prawa cywilnego, postępowania sądowo-cywilnego, prawa handlowego i wekslowego oraz z prawa międzynarodowego prywatnego. Biorąc powyższe pod uwagę, Winowski uzyskał stopień magistra praw⁵, który zgodnie z ówczesnie obowiązującą ustawą uprawniał do ubiegania się o stopień doktorski⁶.

W czasie studiów uczestniczył w seminariach prof. Abrahama⁷ i prof. Halba-

⁴ Dzierżawnyj Archiw Lwowskiej Obłasti (dalej: DALO), f. 26, op. 5, spr. 260, Teczka osobowa Leszka Winowskiego, *Testimonium baptismi*, k. 58.

⁵ Dyplom magistra praw posiada nr 1745/32; został wydany 16 VI 1932 r. Archiwum Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (dalej: AKUL), 314 A, Prof. Dr Lech vel Leszek Winowski (1945–1959), Ankieta dla ubiegających się o tytuły naukowe samodzielnych pracowników nauki, k. 81.

⁶ Art. 95 ustawy o szkołach akademickich z 13 VII 1920 r., Dz.U.RP., nr 72, poz. 494 i § 5 Rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie organizacji studiów prawnych w uniwersytetach państwowych z 1920 r., nr 24/42, poz. 140. Warto wspomnieć, iż w zachowanym odpisie nadania stopnia magistra prawa widnieje błąd co do roku wydania wspomnianego wyżej rozporządzenia. Zob. tamże, k. 3.

⁷ Władysław Abraham ur. się w 1860 r. w Samborze. Studiował prawo w Krakowie, gdzie w 1883 r. uzyskał stopień doktora nauk prawnych. Swoje losy naukowe związał jednak z Uniwersytetem we Lwowie. Uniwersyteckie obowiązki objął we Lwowie w 1888 r. W tymże roku został mianowany profesorem nadzwyczajnym prawa kościelnego. Przez cały ten okres pozostał w wielkiej przyjaźni ze znakomitym lwowskim historykiem prawa – Oswaldem Balzerem. Szerzej co do osoby i naukowej działalności Abrahama zob. DALO, Teczka osobowa Władysława Abrahama, f. 26, op. 5; Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu (dalej: BZNO), Dz. rkps., sygn. 7660/II, korespondencja Oswalda Balzera (1882–1931), t. II, Władysław Abraham; M. Pyter, *Władysław Abraham – historyk prawa kościelnego (1860–1941)* (CPH, t. LVIII, z. 2 (2006), s. 305–319). Co do semi-

na⁸. Po ukończeniu studiów prawniczych Winowski odbył służbę wojskową w dywizyjnym kursie podchorążych rezerwy piechoty przy 19 pułku piechoty we Lwowie, a następnie praktykę w 40 pułku piechoty⁹.

Dnia 28 IX 1933 r. ówczesny kierownik Katedry Prawa Kościelnego, prof. Władysław Abraham, zgłosił pod obrady Rady Wydziału wnioski, żeby Leszka Winowskiego mianować asystentem-wolontariuszem przy wspomnianej katedrze. Wniosek przeszedł jednogłośnie¹⁰. Winowski zaczął pełnić powierzoną funkcję od 1 XI 1933 r. Starszym asystentem został od 1 X 1934 r.¹¹

Jak zaznaczył sam Winowski, w okresie 1933–1934 r. napisał pracę *Przywileje kleru w konkordatach XIX i XX w.*¹² W związku z powyższym 10 XII 1934 r. zwrócił się z pismem do Rady Wydziału Prawa UJK, w którym prosił o uznanie tejże pracy za tezę doktorską oraz dopuszczenie go do egzaminu ścisłego z prawa kościelnego oraz z prawa polskiego¹³.

Przedłożona praca została poddana wnikliwej ocenie. Jedną z opinii wystawił 31 V 1935 r. prof. Abraham. Po scharakteryzowaniu rozprawy pod względem układu treści, Profesor przeszedł do oceny strony merytorycznej przedłożonej pracy. Zaznaczył, iż całość tematu została opracowana bardzo sumiennie, z krytycznym wykorzystaniem licznej literatury. Pewną wątpliwość wyraził recenzent przy sposobie formułowania wniosków przez Winowskiego. Uznał, że przedstawione wnioski są za bardzo lapidarne. Ponadto Abraham w swojej opinii przedstawił kilka niedopracowanych problemów. W konkluzji recenzji stwierdził: „Udzielone tu uwagi nie uwłaczają jednak wartości przedłożonej pracy, która świadczy, że autor umie traktować zagadnienia prawa w sposób naukowy i posiada odpowiednią metodę i uzdolnienia do pracy naukowej. Dlatego też wnoszę, aby pracę tę uznać jako wystarczającą pracę doktorską i przypuścić autora do egzaminu ustnego”¹⁴.

---

narium prowadzonego przez Abrahama zob.: M. Pyter, *Lwowska szkoła historii prawa kościelnego* (Roczniki Teologiczne KUL, 49 (2002), z. 4, s. 107–128); też, *Główne kierunki badań lwowskiej szkoły historii prawa kościelnego* (Prawo–Administracja–Kościół, nr 4 (19) 2004, s. 177–199).

⁸ Leon Halban ur. się w 1893 r. W 1916 r. ukończył studia na Uniwersytecie Lwowskim. W 1926 habilitował się w UJK i pracował tam w Katedrze Prawa Kościelnego, kierowanej do 1936 r. przez prof. W. Abrahama. Od 1936 r. był profesorem nadzwyczajnym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie i kierownikiem Katedry Prawa Kościelnego. W 1944 r. przeniósł się do Lublina, a od 1945 r. był profesorem Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, od 1949 r. zaś wykładowcą Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. A. Petrani, *Wydział Prawa Kanonicznego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i jego działalność dydaktyczno-naukowa w ciągu ubiegłego pięćdziesięciolecia* (Roczniki Teologiczno-Kanoniczne KUL, 15 (1968), z. 5, s. 38–39).

⁹ DALO, f. 26, op. 5, spr. 260 – Teczka osobowa Leszka Winowskiego, curriculum vitae, k. 10.

¹⁰ Tamże, k. 5.

¹¹ Pismo L. 1131 ex 1934/35 rektora UJK, w którym informował, że na wniosek Rady Wydziału porucza Winowskiemu obowiązki asystenta starszego przy Katedrze Prawa Kościelnego. DALO, f. 26, op. 5, spr. 260 – Teczka osobowa Leszka Winowskiego, k. 8.

¹² Tamże, Teczka osobowa Leszka Winowskiego, curriculum vitae, k. 10.

¹³ Warto zwrócić uwagę, iż prawidłowa nazwa egzaminu powinna brzmieć: Historia prawa polskiego.

¹⁴ DALO, f. 26, op. 5, spr. 260 – Teczka osobowa Leszka Winowskiego, Opinia pracy doktorskiej mg. Leszka Winowskiego pt. *Przywileje kleru w konkordatach XIX i XX wieku*, k. 26–28.

Drugą opinię pracy wystawił prof. Ehrlich¹⁵. Jest ona bardziej ogólna w porównaniu do przedstawionej powyżej. Profesor nie wniósł praktycznie żadnych zastrzeżeń. Jedynie scharakteryzował rozprawę. Reasumując stwierdził: „autor opanował ogromny materiał w dziedzinie zarówno prawa kościelnego, jak porównawczego konstytucyjnego uwzględniając konstytucje i inne zbiory norm całego szeregu państw, wykazał doskonale opanowanie materiału, subtelność analizy i zdolność wysnuwania trafnych wniosków naukowych. Praca jest moim zdaniem jednym z wielu dowodów znakomitego kierownictwa seminarium, z którego wyszła”¹⁶.

Dnia 25 VI 1935 r. ówczesny Dziekan Wydziału Prawa UJK poinformował na posiedzeniu Rady Wydziału, że mgr Leszek Winowski przedstawił pracę, która została poddana ocenie przez dwóch profesorów wydziału. Po przedstawieniu przez wspomnianych recenzentów pozytywnych ocen, praca została uznana za wystarczającą. W związku z powyższym 17 VI 1935 r. Winowski został dopuszczony do złożenia egzaminu ścisłego z prawa kościelnego oraz z historii prawa polskiego, który zdał pomyślnie¹⁷. Wobec powyższego dziekan poddał pod głosowanie wnioski, żeby Winowskiemu przyznać stopień doktora i dopuścić go do promocji doktorskiej. Uchwała popierająca wniosek została podjęta jednomyślnie¹⁸.

Bezpośrednio po uzyskaniu stopnia doktora Winowski rozpoczął przygotowania do napisania rozprawy obrazującej stosunek chrześcijaństwa pierwszych wieków do zjawiska wojny i problemu dopuszczalności służby wojskowej. Praca ta była prowadzona pod kierunkiem Abrahama i Halbana. Została ona ukończona w 1939 r. i w marcu tego samego roku została przedstawiona na posiedzeniu Lwowskiego Towarzystwa Naukowego, na forum Sekcji Prawno-Historycznej. Po dokonaniu oceny przez profesorów Halbana i Umińskiego została skierowana do druku¹⁹.

W związku z uzyskaniem stopnia doktora praw przez Leszka Winowskiego rektor przychylił się do wniosku Rady Wydziału Prawa o zaangażowanie go na stanowisko etatowego starszego asystenta przy Katedrze Prawa Kościelnego do sierpnia 1937 r.²⁰ A następnie od 1 IX 1937 r. do 31 VIII 1939 r.²¹ oraz do 31 VIII

¹⁵ Prof. Ludwik Ehrlich urodził się 11 IV 1889 r. w Tarnopolu. Zmarł 31 X 1968 r. w Krakowie. Był prawnikiem, profesorem Uniwersytetów Lwowskiego i Jagiellońskiego, sędzią ad hoc Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w Hadze. Specjalizował się w prawie międzynarodowym publicznym, historii prawa międzynarodowego w Polsce oraz historii doktryn politycznych i prawnych. www.lwow.net/index.php?option=com_content&task=view&id=124&Itemid=4 – 39k.

¹⁶ DALO, f. 26, op. 5, spr. 260, Teczka osobowa Leszka Winowskiego, Korreferat w sprawie pracy doktorskiej Mgr. Leszka Winowskiego p. t. Przywileje kleru w konkordatach XIX i XX wieku, k. 7–8.

¹⁷ W informacji przedstawionej Radzie Wydziału nie ma zawartej oceny z egzaminu. Widnieje jedynie wzmianka, że Winowski zdał „jednogłośnie z odznaczeniem”. Stwierdzenie to może sugerować bardzo dobry wynik egzaminu. W komisji egzaminacyjnej zasiadali profesorowie: Abraham, Dąbkowski, Pazdro oraz Ehrlich. DALO, f. 26, op. 5, spr. 260, Teczka osobowa Leszka Winowskiego, k. 29.

¹⁸ Tamże.

¹⁹ AKUL, 314 A, Prof. Dr Lech vel Leszek Winowski (1945–1959), curriculum vitae, k. 22. Wybuch wojny udaremnił zamiar druku książki, tamże, s. 16.

²⁰ DALO, f. 26, op. 5, spr. 260, Teczka osobowa Leszka Winowskiego, Pismo L. 7881 ex 1935/36 z 25 sierpnia 1936 r., k. 35. Zob. także: A. Redzik, *Wydział Prawa Uniwersytetu Lwowskiego w latach 1939–1946*, Lublin 2006, s. 36.

²¹ Tamże, Pismo L. 7972 ex 1936/37, k. 51.

1940 r.²² Jak sam Winowski zaznaczył w kwestionariuszu osobowym, w latach 1940–1946 zajmował się pracą zarobkową²³. Do momentu zajęcia Lwowa przez Niemców utrzymywał kontakty naukowe z uczelnią lwowską. Jak napisał w ostatnim curriculum vitae, w zakładach naukowych Koranyiego oraz Halbana pracował jako buchalter²⁴. Po wkroczeniu Niemców do Lwowa pracował jako pomocnicza siła rachunkowa w zarządzie nieruchomości. Od lipca 1943 r. był magazynierem w mającej siedzibę we Lwowie prywatnej firmie kosmetycznej. Podczas przeprowadzanej rewizji utracił wszystkie swoje materiały i notatki naukowe²⁵. W maju – wysławszy uprzednio żonę i dziecko do Krosna – Winowski dołączył do nich. Po zajęciu miasta przez Armię Czerwoną Winowski pracował do czerwca 1945 r. jako fotograf. Równocześnie prowadził wykłady w Studium Administracyjnym w Rzeszowie. Od lipca tego roku, w związku z organizacją Instytutu Bałtyckiego, przeniósł się do Sopotu. Współuczestniczył tam w organizacji biblioteki i archiwum morskiego. W październiku 1945 r. został przeniesiony do Olsztyna, gdzie organizował ekspozyturę Instytutu. W tym samym miesiącu został powołany na Uniwersytet Wrocławski. Zajmował tam stanowisko zastępcy profesora prawa kościelnego²⁶.

II. Praca na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Rok akademicki 1945/1946 był okresem organizowania kadry naukowej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim²⁷. Ówczesny dziekan Wydziału Prawa i Nauk Społecznych, prof. Zdzisław Papierkowski zaproponował angaż adiunktowi z Wrocławia Leszkowi Winowskiemu. Realizując swoje zajęcia dydaktyczne i naukowe we Wrocławiu, Winowski równocześnie pracował w Lublinie. Rozpoczął wykłady z prawa rzymskiego oraz państwowego prawa wyznaniowego²⁸. 3 XI 1945 r. dr Winowski wniósł podanie skierowane do Rady Wydziału Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych z prośbą o dopuszczenie go do habilitacji z zakresu prawa kościelnego.

Dnia 10 XII 1945 r. Rada Wydziału Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych KUL uznała, iż Winowskiego można dopuścić do habilitacji. Referentami habilitacji zostali wyznaczeni następujący profesorowie: Piotr Kałwa i Henryk Insadowski²⁹. Dodatkowo na referenta poproszono prof. Leona Halbana z Wydziału Pra-

²² Tamże, Pismo L. 3519/39, k. 75.

²³ AKUL, 314 A, Prof. Dr Lech vel Leszek Winowski (1945–1959), Ankieta dla ubiegających się o tytuły naukowe samodzielnych pracowników nauki, k. 85.

²⁴ Tamże, Życiorys [pisany w 1954 r. – M.P.], k. 91.

²⁵ DALO, f. 26, op. 5, spr. 260, Teczka osobowa Leszka Winowskiego, curriculum vitae, k. 22.

²⁶ AKUL, 314 A, Prof. Dr Lech vel Leszek Winowski (1945–1959), Życiorys [pisany w 1954 r. – M.P.], k. 91.

²⁷ Ogólnie co do studiów prawniczych na KUL zob.: A. Dębiński, *Prawo w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Historia i współczesność*, Lublin 1999.

²⁸ AKUL, 314 A, Prof. dr Lech vel Leszek Winowski (1945–1959), Życiorys [pisany w 1954 r. – M.P.], k. 91.

²⁹ 6 V 1946 r. referent habilitacji Leszka Winowskiego, prof. Kałwa zgłosił wniosek na posiedzeniu Rady Wydziału Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych, żeby w miejsce zmarłego prof. Insadowskiego powołać prof. Henryka Dembińskiego. Tamże, Protokół nr 10 z posiedzenia Rady Wydziału Prawa i Nauk Sp.-Ek. K.U.L. z dnia 10 XII 1945 r., k. 10.

wa Kanonicznego KUL³⁰. Podstawą habilitacji była praca *Stosunek chrześcijaństwa pierwszych wieków do wojny i służby wojskowej*. Każdy z wymienionych (w miejsce H. Insadowskiego, H. Dembiński) sporządził recenzję wspomnianej rozprawy. I tak, w ocenie z 5 VII 1946 r. prof. Kałwa wytknął Winowskiemu drobne uchybienia językowe. Zwrócił uwagę, że zawiły styl i często niezrozumiały język mogą zniechęcać do lektury. Merytoryczna ocena pracy wypadła pozytywnie. Kałwa stwierdził: „Winowski dał oryginalne opracowanie tematu, dotąd ani w literaturze polskiej ani obcej pod kątem widzenia specyficznie prawniczym nieopracowanego. Wywiązał się z tego zadania jeśli chodzi o metodę pracy naukowej dobrze ... Dlatego stawiam wniosek o udzielenie p. Winowskiemu veniam legendi z zakresu prawa kanonicznego na Wydziale Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych KUL”³¹.

Kolejną recenzję napisał prof. Halban. Jego zdaniem Winowski dokładnie zna i należycie wykorzystał materiał historycznoprawny interesującej go epoki. Posłużył się również bogatą literaturą historyczną oraz kanonistyczną. Wykazał też samodzielność i oryginalność w ujęciu tematu i w sposobie opracowania go. Wobec powyższego prof. Halban postawił wniosek o udzielenie Leszkowi Winowskiemu veniam legendi z prawa kanonicznego³².

Również trzeci recenzent, prof. Dembiński przychylnie ocenił rozprawę, pisząc „praca jest poważnym dorobkiem nie tylko autora, ale i nauki polskiej i uważam ją za znakomitą podstawę habilitacji. Stąd też będzie niezwykle przydatna dla każdego, kto w przyszłości zajmie się problemem wojny sprawiedliwej”³³.

Mając powyższe na uwadze Rada Wydziału Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych przyjęła pozytywne opinie recenzentów oraz wyznaczyła na 30 VII 1946 r. dyskusję habilitacyjną³⁴. 2 VIII 1946 r. Rada Wydziału nadała Leszkowi Winowskiemu veniam legendi, tj. prawo wykładania w zakresie nauki: prawo kościelne. Wstępem do przyznania habilitacji był wykład, jaki Winowski wygłosił na forum Rady Wydziału. Tematem wykładu było „Stanowisko kobiety w C.I.C.” Po półgodzinnej prelekcji Rada Wydziału jednomyślnie uznała go za odpowiadający wymaganiom ówczesnej ustawy akademickiej. Ostatnim etapem przebiegu habilitacji było głosowanie członków Rady Wydziału³⁵.

Dnia 10 VIII 1946 r. uchwałę Rady Wydziału jednogłośnie zatwierdził Senat akademicki KUL³⁶, 5 XI zaś tego samego roku rektor KUL wystosował do Ministerstwa Oświaty w Warszawie pismo z prośbą o zatwierdzenie wspomnianego stopnia³⁷.

³⁰ Tamże, Protokół nr 5 z posiedzenia Rady Wydziału Prawa i Nauk Sp.-Ek. K.U.L. z dnia 10 XII 1945 r., k. 22.

³¹ Tamże, k. 4–13.

³² Tamże, k. 13–17.

³³ Tamże, k. 17.

³⁴ Tamże, Protokół nr 14 z posiedzenia Rady Wydziału Prawa i Nauk Społ.-Ekon. K.U.L. z dnia 30 VII 1946 r., k. 25.

³⁵ Tamże, Protokół nr 16 z posiedzenia Rady Wydziału Prawa i Nauk Społ.-Ekon. K.U.L. z dnia 2 VIII 1946 r., k. 25. Wynik głosowania był następujący: dziewięć głosów na „tak”, jedna kartka pusta.

³⁶ Tamże, Protokół z posiedzenia Senatu z 10 VIII 1946 r., k. 42.

³⁷ Tamże, Pismo: L. 1627/46/R, k. 43.

W październiku 1946 r. Winowski został mianowany zastępcą profesora w Katedrze Prawa Rzymskiego na Wydziale Prawa Kanonicznego³⁸. Obowiązki te pełnił do 1957 r.³⁹ Pracując w Lublinie Winowski sprawował także funkcje administracyjne. 9 II 1952 r. na posiedzeniu Rady Wydziału Prawa Kanonicznego powierzono mu funkcję prodziekana wydziału, którą sprawował do 1957 r.⁴⁰

W lutym 1954 r. na posiedzeniu Komisji Kwalifikacyjnej przy Wydziale Prawa Kanonicznego KUL podjęto decyzję o nadaniu Winowskiemu tytułu profesora nadzwyczajnego⁴¹. Dwa dni po posiedzeniu przewodniczący komisji skierował wniosek do Rady Wydziału Prawa Kanonicznego KUL, aby zaproponowała nadanie Winowskiemu wspomnianego tytułu⁴². Przy trzech głosach pozytywnych i jednym wstrzymującym się, Rada Wydziału podjęła stosowną uchwałę⁴³.

Prof. Leszek Winowski formalnie pracował na KUL-u do 1957 r. Faktycznie jednak służył swoją osobą jeszcze niemal 20 lat. Ostatnim jego wypromowanym doktorem był późniejszy biskup lubelski, Piotr Hemperek. Promocja miała miejsce w 1963 r. Ostatnią recenzję rozprawy doktorskiej napisał dla Wydziału Prawa Kanonicznego w 1974 r.⁴⁴ Profesor Winowski zmarł w 1979 r.⁴⁵

Podsumowanie. Nie można nie zgodzić się z poglądem, że o kształcie i poziomie nauki w równym stopniu decydują ośrodki naukowe oraz ich kadra. Prof. Leszek Winowski wywodził się z doskonałego – jak na owe czasy – uniwersytetu we Lwowie. Uzasadniona zresztą wydaje się teza, że Winowski miał szczęście do wszystkich ośrodków uniwersyteckich, w których przyszło mu pracować. Na uznanie w równym stopniu jak UJK zasługują Katolicki Uniwersytet Lubelski oraz Uniwersytet Wrocławski.

Na kształt naukowych zainteresowań i osiągnięć Profesora bez wątpienia wpływ miała również kadra naukowa, którą spotykał na swej zawodowej drodze. Nie sposób nie wspomnieć znakomitych uczonych z uczelni lwowskiej i lubelskiej. Wydaje się, że na zainteresowania naukowe Leszka Winowskiego największy wpływ miał prof. Władysław Abraham. Ten znakomity luminarz nauk historycznoprawnych wprowadził Winowskiego w arkana sztuki prawniczej. Leszek Winowski uczestniczył w jego seminarium, wpływ Mistrza zaś można dostrzec w szeregu prac

³⁸ Tamże, k. 46.

³⁹ T. Janasz, *Leszek Winowski* (CPH, t. XXXII (1980), z. 2, s. 240).

⁴⁰ AKUL, 314 A, Prof. Dr Lech vel Leszek Winowski, 1945–1959, k. 77. Dudziak, *op. cit.*, s. 12.

⁴¹ Należy zaznaczyć, iż wcześniej Winowski przedłożył komisji wykaz dorobku naukowego oraz dwie opinie wykładowców wydziału co do jego kwalifikacji naukowych. AKUL, 314 A, Prof. dr Lech vel Leszek Winowski (1945–1959), Protokół posiedzenia Komisji Kwalifikacyjnej przy Wydziale Prawa Kanonicznego K.U.L. odbytego w dniu 20 lutego 1954 r., k. 97.

⁴² Tamże, Pismo: L. 29/54/ Pr. K., k. 98.

⁴³ Tamże, Pismo: L. 41/54/ Pr. K., k. 101.

⁴⁴ Dudziak, *op. cit.*, s. 13.

⁴⁵ W literaturze przyjęto, że data śmierci Winowskiego stanowi symboliczny koniec tzw. Szkoły Abrahama. „Wraz z nim zakończyło się coś ważnego w polskiej kanonistyce. Zakończyła się mianowicie era Abrahama. Zmarły bowiem jest ostatnim z grona tych adeptów prawa kanonicznego, których osobiście kształtował wielki Władysław Abraham. Nadszedł nieubłagany termin ery poabrahamowej”. Tamże, s. 20.

napisanych przez późniejszego profesora Winowskiego. Warto również wspomnieć o prof. Leonie Halbanie, lwowskim specjalście z zakresu prawa kościelnego. Od 1937 r. był następcą Abrahama w Katedrze Prawa Kościelnego, a następnie pracował na KUL-u.

Wydaje się, że miejsce studiów i poszczególne miejsca pracy oraz kadra profesorów i współpracowników sprzyjała naukowemu rozwojowi Leszka Winowskiego. Świadczyć o tym może chociażby stosunkowo szybka kariera uniwersytecka. Jedynym mankamentem, który ówczesnie dotknął wielu znakomitych ludzi nauki, były okoliczności społeczno-polityczne. Stąd też na zawodowym oraz osobistym życiu Winowskiego odcisnięte zostało piętno zawieruchy wojennej. Warto jednak wspomnieć, że nawet praca fizyczna w charakterze magazyniera czy fotografa nie zniechęciła go do szukania możliwości kontaktu z nauką. Mimo trudów przyszły Uczony z determinacją dążył do osiągnięcia wyznaczonych celów.

Pozytywną stroną wymuszanych okolicznościami zmian miejsc zamieszkania i pracy było zaistnienie prof. Winowskiego w różnych środowiskach akademickich. Dzięki temu wielu młodych adeptów prawa miało okazję zetknąć się z Profesorem, słuchać jego wykładów i pod jego kierunkiem zdobywać wykształcenie.

Analizując lwowskie oraz lubelskie materiały archiwalne dotyczące osoby Leszka Winowskiego, warto zwrócić uwagę na bogactwo informacji tam zawartych. Mówią one nie tylko o Profesorze, ale przedstawiają pracę uczelni, sylwetki wielu wykładowców oraz dają pogląd na kilka dziesięcioleci polskiej rzeczywistości. Zdziwienie budzić może fakt braku kwerend w archiwum lwowskim, które jest prawdziwą skarbnicą wiedzy i powinno zainteresować współczesnych badaczy. Mając powyższe na uwadze uzasadnione wydaje się twierdzenie, że prof. Leszek Winowski – podobnie jak wielu innych uczonych wywodzących się ze Lwowa – jest postacią nieco zapomnianą.

Wspominając osobę Winowskiego, jego osiągnięcia naukowe, wkład w rozwój badawczy trzech polskich uniwersytetów warto zgłosić postulat o całościowe opracowanie jego biogramu i kierunków prowadzonych badań naukowych. Prof. Winowski należał bowiem do uczonych, którzy niewątpliwie zasługują na szczegółową monografię.